

Eden vsak četrtik in vsa s poštno vredn v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 dn., za leto 16 dn., četrt leta 8 dn. Izven Jugoslavije 66 dn. Naročnina se pošlje na upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Ropljivi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inšerate in reklamacije. Cene inšeratov po dogovoru. Za večkratne oglašbe primeren pogost. Nezaplate reklamacije so politične prole. Čekovni račun pošilja na urada Ljubljana št. 10.664. Telefon interurban št. 113.

24. številka.

MARIBOR, dne 28. maja 1925.

59. letnik.

Za nohte jim gre.

Zerjavovci v Sloveniji, Pribečevci na Hrvaškem so v jako težkem položaju. V nevarnosti so, da se jim stolček postavi pred vladina vrata.

Kaj to pomeni za samostolno demokratsko stranko, ni treba še posebno omenjati. Kar je za ribo voda, to je za Pribečevce—Zerjavovo kompanijo vlada. Izven vode riba umre. Izven vlade samostalna demokratska stranka usahne.

Tako je bilo pri volitvah meseca marca 1923. Zerjavovci niso bili na vladi in zato niso dobili v Sloveniji niti enega poslanca. V Ljubljani izvoljeni Reisner je bil kompromisni in skupni kandidat raznih naprednjaških struj. Pri teh in po teh volitvah se je o demokratski stranki v Sloveniji popevalo: »Ti boš pa doma ostala!«

Tudi leta 1925 bi se pela ista pesem, da ni samostalna demokratska stranka bila na vladi. V posesti državnega uradniškega aparata in bogatih denarnih sredstev iz volilnih fondov so Zerjavovci v Sloveniji izbili pri volitvah toliko glasov, da so dobili dva mandata: enega na Kranjskem in enega na Štajerskem. Ako Zerjavova klika ne bi bila deležna velikih političnih in denarnih dobrin, ki jih daje vlast v državi, bi letos dobila še manj glasov, kakor leta 1923.

Tega sta si Pribečevci in Zerjav v svesti in zato borita obupen boj proti temu, da bi se jima stolček postavil pred vladina vrata.

Nevarnost za to postoji in je vsak dan večja, čim bolj uspevajo razgovori med Radičevci in radikali. Ko bodo ti razgovori končani z ugodnim rezultatom, bo Pribečevci—Zerjavovi kompaniji odklenkal smrtni zvonček.

Tisti, ki se mu napoveduje smrt, ni najboljši razpoložen. Takšno razpoloženje odseva iz pisanja samostalne-demokratskih časnikov, kakor zlasti ljubljanskega »Jutra«, zagrebške »Riječi« in beografske »Reči«. Gospoda je jako slabe volje, sitna, črna in turobna. Povdarja svoje velike zasluge, ki jih baje ima za državo. Tarna o nevhvalečnosti državotvornega sveča.

Toda vsi ti glasovi, v katerih prekipeva samostalna-demokratski žolc, ne morejo na radikalske prvake napraviti utisa. Čim bolj se samostalni demokratje jezijo, tem bolj se radikalski poglavarji na tihem smeji. In čim bolj se Pribečevci in Zerjav ponujata, tem bolj radikali zmigavajo z rameni.

Kako daleč gre ponujanje samostalne demokratskih kolodvodij, se vidi iz časnikih poročil, ki se dan na dan množijo, da sta Zerjav in njegov politični oproda Pivko prosila ter prosila za sprejem v radikalno stranko. Podgane zapuščajo potapljačoč se barko, pravi pregovor.

LISTER.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisal Brokmann-Chatrian; preložil Al. B.

9. nadaljevanje.

Naenkrat je rekel mož:

»No, pa lahko noč!«

In je šel ven. Zena je šla za njim s čebrom.

»Bog vam povrnil!« sem zaklical za njima. »Bog naj vam vrne sina.«

Potem sem se stekel, legel v posteljo in se pogreznil v trdno spanje.

IX.

Drugo jutro sem se zbudil okrog sedme ure. Trobenščak na oglu Kapucinske ulice je trobil k zbiranju. Vse se je zganilo: slišalo se je, kako so šli mimo konji, vozovi in ljudje. Mene so noge še nekoliko bolele, a dosti manj nego prejšnji dan. Ko sem obul sveže nogavice, sem se čutil kakor prerojenega. Trdno sem stal na nogah in rekel sam pri sebi: »Ako pojde tako naprej, Jože, postaneš še pravi poskočin. Samo začetek je težak.«

Oblekel sem se prav dobre volje.

Pekovka je bila moje čevlje, potem ko jih je napolnila z vročim pepelom, da bi se ne skrčili, postavila poleg peči, da se posuše. Bili so dobro namazani in so se lepo svetili.

Slednjič sem si oprtal tornister ter šel dol po stopnicah. Niti časa nisem imel, da bi se bil zahvalil vrlim ljudem, ki so me bili sprejeli tako prijazno. Hotel sem to storiti po apelu.

Na trgu konec ulice je stalo že mnogo naših Italijanov okrog vodometov, čakaje in z zobmi šklepetaje. Fürst, Klipfel in Cebedej so prišli malo pozneje.

Na eni strani trga ni bilo videti drugega kot topove in kafeje. Badenski huzarji, med katerimi je bilo tudi nekaj

Samostolna demokratska stranka se mora potapljati, ako jo hoče zapustiti se celo Zerjav in njegov oproda. Ako poveljnik ladje hoče iz nje skočiti ter si rešiti življenje, je to dokaz, da ladje ni več mogoče rešiti.

Za samostolno-demokratsko stranko ni rešitve. Ako bi tudi še nekaj časa ostala na vladi, ker je pot do sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci precej težka in strma, ko bo sporazum gotova stvar — in to bo prej ali slej —, se bo samostalni demokratski stranki zapel miserere.

Ta stranka je samo živeča od hujskanja zoper večino hrvaškega in slovenskega naroda, katero je v svoji hudobiji pred svetom hotela osumčiti kot separatistično in protidržavno. Od tega hujskanja sta Pribečevci in Zerjav politično živeča. Kakor starozavezni farizeji, sta se ta dva samostolno-demokratska prvaka trkala na prsi ter prezirno gledajoč na vse druge stranke polnih ust izpovedovala izključno državotvornost samostalnih demokratov.

Prišel pa je čas, ko so pristojni činitelji uvideli grdo licemerstvo in ostudno sebičnost samostolno-demokratskih farizejev. Prejšnji separatistični in protidržavni carinar je bil proglašen za državno-pravičnega. Farizej pa je v javnosti dobil žig ostudnega hinavca in grdega rovarja in kovarja.

Tako se sedaj pripravljata na politični pozornici izmenjavna uloga. Od aktivnih sodelovalcev bodo člani Pribečevci—Zerjavove klike potisnjeni v nevhvaležno ulogo gledalcev. Naj si samostolno-demokratski kolodvodje še s tako grenko-kislim obrazom in s strahom gledajo na to ulogo, ki se jim ponuja, prihranjena jim ta uloga ne bo. V ulogi vladnih činiteljev je ta klika povzročila toliko zla in toliko gorja, da je poslednji čas, da se ji vlast vzame iz rok. Naj gospodi še toliko gre za nohte, to nič ne de. Kar so zaslužili, to bodo prejeli. Za to skozinsko pokvarjeno in hudobno stranko ni nobena kazen prevelika.

Prijateljstvo med Beogradom in Rimom.

Nedavno je ob desetletnici vstopa Italije v svetovno vojno izrekel predsednik italijanske vlade in poglavar italijanskih fašistov Mussolini velik govor o notranji in zunanji politiki Italije. Malo pred tem je bila pa zaključena tudi konferenca Male antante, o kateri je trdil naš zunanji minister dr. Ninčič, da je izkazala najboljšo soglasje vseh predstavnikov Male antante in da je obravnavala vprašanja za države Male antante in za današnje razmere naj-

trenskih vojakov in dragoncev, so peljali svoje konje napajat.

Nam nasproti je stala kavalerijska vojašnica, visoka kot palčburška cerkev, na ostalih treh straneh trga pa so se dvigale stare, špicaste, z rezbarijami okrašene hiše kot v Zabernu, samo da so bile dosti višje. Še nikoli nisem videl kaj takega. Medtem ko sem opazoval vse to, so pričeli peti bobni. Vsak se je vstopil v svojo vrsto. Stotnik Vidal je hitel mimo s plaščem na ramah. Iz obokanih vrat nam nasproti je prišlo nekaj voz. Zaklicali so nam najprvo po italijansko, potem po francosko, da se bo delilo orožje in naj vsak stopi naprej, ko bo poklican.

Vozovi so se ustavili deset korakov od nas in pričel se je apel. Vsak je stopil iz reda, ko je prišla vrsta nanj, ter dobil torbo za patrone, sabljo, bodalo in puško. To smo si obesili čez bluzo, suktno ali plašč, in tako smo bili v svojih klobukih, čepicah in orožju podobni pravim roparjem. Jaz sem dobil puško, ki je bila tako velika in težka, da sem jo komaj vlekel. Ker mi je torba za patrone visela skoro do kolkov, mi je pokazal narednik Pinto, kako se uskrajša jermen. Bil je vrl mož.

Vse to orožje, ki sem ga obesil počez na prsi, se mi je zdelo nekaj groznega. Izprevidel sem, da našega tpljenja ne bo tako kmalu konec.

Ko je bilo orožje razdeljeno, se je približal voz s streljivom. Vsak izmed nas je dobil petdeset patron, kar ni pomenilo nič dobrega. Zdaj sem upal, da nam bodo pustili odstopiti in nas poslali v naša stanovanja, a stotnik Vidal je potegnil sabljo in velel:

»Vrste na desno! . . . Naprej! . . . Stopaj!«

In drobiti so pričeli bobni.

Zalosten sem bil, da se svojim gostiteljem nisem mogel zahvaliti za dobrote, ki so mi jih izkazali. »Za nevhvaležnika te bodo imeli!« sem si mislil. A hočeš nočeš sem moral z drugimi naprej.

Šli smo po dolgi, krivnasti cesti in bili naenkrat zunaj mesta na bregu Rene, ki je bila pokrita z ledom, kakor daleč je neslo oko. Na nasprotnem bregu so se dvigali visoki griči in na teh sivi, porušeni gradovi.

Bataljon je šel dol k Reni, katero smo prekoračili. Bil je krassen prizor. Na ledu nismo bili sami; kakih petsto ko-

boljše in najuspešnejše politike. Italijanski vladni predsednik je pa v zunanjepolitičnem delu svojega govora naglašal prav mnogo tega, kar je v največjem nasprotju s tem, kar je konferenca Male antante razpravljala in kar naj bi bilo po izjavi našega zunanjega ministra tudi najboljša in posebej še za našo državo najprikladnejša politika.

Mussolini je pa tudi zatrjeval, da veže Italijo in državo SHS veliko prijateljstvo, ki naj bi bilo vedno bolj iskreno in trdno. Ko iz načelnih vzrokov odločno in iskreno odklanjamo spore med narodi ter zahtevamo sporazum in dobre odnose, bi nas moralo zagotovilo vladnega predsednika in fašista Mussolinija, ki vlada danes Italiji, zelo veseliti. Vprašati se pa moramo že ob različni zunanjepolitičnih izjav našega zunanjega ministra na eni strani in Mussolinija na drugi strani: Kje je iskrenost, kje je resnica, ko naš minister označuje kot dobro zunanjo politiko to, kar Mussolini pobija isti čas, ko naglašava prav dobre odnose med Italijo in državo SHS.

Mussolini često govori in malo pred svojim zatrjevanjem globokega prijateljstva z Jugoslavijo je opozarjal rimski senat na nevarnost »jugoslovanskega prodiranja« in oškodovanja italijanskega življa. Ker italijanski življ, ki je kot manjšina ostal pod našo državo, nima nobenih vzrokov za pritožbe, dočim se velikemu številu Jugoslovancev pod Italijo najslabše godi, je jasno, da so bile Mussolinijeve velikodoneče besede o »jugoslovanskem prodiranju« samo prikrižanje za resnično in že dolgo se vršeče italijansko prodiranje in za italijanske zavojevalne misli na naš račun.

Istočasno s sedanjo prijateljsko izjavo pa pripravljajo Italijani še posebej nove homatije v Albaniji pod pretvezo, da sedanja albanska vlada preveč posluša jugoslovanske vplive, in v Grčiji je italijanski vpliv kljub temu, da so Italijani že mnogo krivic storili Grčiji, pridobil deljavnosti na svojo stran, da sedaj nekateri grški listi pišejo, da je za Grčijo najbolje, če postane most za italijansko prodiranje na vzhod. Italijanskemu vplivu je tudi pripisati, da gospodarska in druga pogajanja med našo in grško državo ne pridejo naprej.

Jasno je, da ob največjem zatrjevanju prijateljstva italijanski fašisti obdajajo našo državo s krogom sovražnikov ter dosledno nadaljujejo ono italijansko politiko, ki ni zamudila niti ene prilike ali neprilike, da ne bi udarilo po jugoslovanskih narodih.

Ker gre ta stara italijanska politika v prvi vrsti na škodo Slovencev in Hrvatov, pa mora dobiti vsak preudaren človek v naši državi in izven nje utis, da zna Rim spretno zapeljevati Beograd, naj se ne briga za to, kar od slučaja do slučaja zadene Slovence in Hrvate. Rim se gotovim strankarjem v Beogradu tudi laska, da je silno do-

rakov pred nami se je pomikal na poti proti Frankfurtu transport smodnika, ki so ga vodili trenski vojak. Sicer pa led ni bil gladek, marveč pokrit z ivjem.

Ko smo prišli na drugi breg, smo krenili po poti, ki se je vila med dvema pogorjema.

Tako smo hodili pet ur. V gorskih krivinah smo zdaj na desni, zdaj na levi strani opažali mnogo vasi. Cebedej, ki je stopal poleg mene, je omenil:

»Ker že moramo marširati, mi je čisto prav, da gremo v vojno. Tako bomo vsaj vsak dan videli kaj novega. Ako bomo tako srečni, da se vrnemo domov, bomo lahko mnogo pripovedovali.«

»To je že res«, sem mu odgovoril, »a meni bi bilo vendar ljubše, da bi ne videl toliko. Živel bi rajši na svoj nego na račun drugih, ki lepo sede doma, medtem ko mi brodim po snegu.«

»Na slavo pa ne pomisliš«, je rekel on. »Slava je pa tudi nekaj vredna.«

Jaz pa sem odgovoril:

»Slava ni za nas, Cebedej, ampak za druge, ki pri tem dobro žive, dobro jedo in dobro spe. Kakof je razvidno iz časopisov, imajo povrh še plese, zabave in slavo, ki jim jo pridobimo mi z našimi kostmi, potem in gladom. Taki siromaki, kakor smo mi, ki smo prisiljeni, da gremo v boj, nimajo dosti časti od tega, ako se nazadnje vrnejo, potem ko so izgubili veselje do dela in morda tudi kak ud. Mnogo njihovih prejšnjih tovarišev, ki niso bili zmožnejši od njih in so morda celo slabše delali, je medtem v teh sedmih letih zaslužilo dosti denarja, odprlo kupčijo, se poženilo z njihovimi nevestami; imajo lepe otroke, so člani moške, mestni svetovalci, odlični ljudje. In ko gredo tisti, ki so se vrnili z lova za častjo in iz krvavega klanja, mimo njih, jih oni gledajo po strani. Ako imajo naključno rdeče nosove, ker so med tem, ko so oni srkali vino, pili žganje, da so se v slabem vremenu ogreli na hitrih pohodih, pa pravijo: »Pijanci so!« In tisti rekruti, ki niso zahtevali drugega, kakor da naj ostanejo doma in delajo, postanejo nazadnje nekaki beračji! Tako jaz mislim o tej stvari, Cebedej. Zdi se mi, da vse to ni čisto prav in bi rajši videl, da bi tisti, ki hrepene po slavi, sami šli v boj, nas pa pustili pri miru.«

Nato mi je odgovoril: